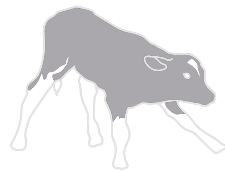

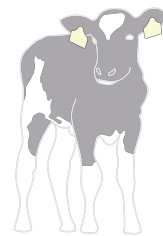
Een blauwdruk helpt veehouders om planmatig aan de slag te gaan met het verbeteren van de jongvee-opfok. In een serie artikelen lichten specialisten, studenten en veehouders de hoofdlijnen van de checklist per levensfase toe. In dit tweede deel staan de eerste levensweken centraal.

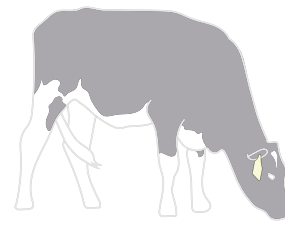
DEEL 1
GEBOORTE

DEEL 2
EENLINGBOXEN

DEEL 3
GROEP SHOKKEN

DEEL 4
LIGBOXEN

Consequente hygiëne sleutel naar minder diarree

Diarree ligt in de eerste levensweken van een kalfje altijd op de loer. Het evenwicht tussen weerstand en ziektedruk is nog wankel bij de jonge dieren. De praktijk leert dat veehouders met consequent schoon werken veel kinderziektes kunnen voorkomen. Hygiënemaatregelen hebben, naast zaken rondom biestmanagement, dan ook een prominente plaats in de blauwdruk voor de kalveropfok in de eerste veertien dagen.

TEKST WICHERT KOOPMAN

In theorie is het allemaal niet zo moeilijk', legt Inge Nijhoving, dierenarts bij MSD Animal Health, uit. 'Of een dier ziek wordt of gezond blijft, hangt af van twee factoren: de weerstand van het dier en de besmettingsdruk uit de omgeving. Hoe hoger de weerstand en hoe lager het aantal ziektekiemen waarmee het dier in aanraking komt, des te groter de kans dat het gezond blijft', legt ze uit. 'Zeker bij jonge kalfjes is dit evenwicht wankel. Kinderziektes, met name diarree, liggen altijd op de loer.'

All-in-all-out succesfactor

De belangrijkste infectieuze veroorzakers van diarree bij jonge kalveren zijn de rota- en coronavirussen, de E. colibacterie en de cryptosporidiumparasiet. 'Op vrijwel elk bedrijf komen deze ziekteverwekkers voor', weet Nijhoving. 'Consequent hygiënisch werken is de enige manier om de besmettingsdruk binnen de perken te houden. Daarnaast is het natuurlijk belangrijk om via een goed biestmanagement de weerstand van de jonge kalveren op een zo hoog mogelijk peil te brengen. Enten van droge koeien helpt om de concentratie antistoffen tegen rota, corona en E. coli in biest te verhogen. We zien dat dit op steeds meer bedrijven – met name de grotere – een vast onderdeel wordt van het management om kalverdiarree onder controle te houden.'

Dierenarts Niels Groot Nibbelink van veterinaire centrum Someren kent de theorie die Nijhoving schetst en ziet ook dat deze werkt in de praktijk. 'Als veehouders gericht maatregelen treffen om de besmettingsdruk te verlagen, nemen problemen met diarree duidelijk af', constateert hij op de bedrijven die hij begeleidt. 'Een succesvolle preventieve maatregel is het consequent toepassen van een all-in-all-out-beleid in de eenlinghuisvesting', geeft hij als voorbeeld. 'Dit betekent dat hokjes in een serie worden schoongemaakt, ontsmet en daarna minimaal een week leegstaan voor er weer nieuwe kalveren in komen. In de praktijk liggen pasgeboren kalveren en dieren van veertien dagen oud vaak door elkaar. Ik snap dat dit voortkomt uit ruimtegebrek, maar met deze werkwijze geef je ziektekiemen alle kans om zich te blijven vermeerderen. Investeren in extra eenlinghuisvesting om afkalfpieken op te kunnen vangen, is beslist de moeite waard', stelt de dierenarts.

Op het oog schoon is niet schoon

Behalve het aantal eenlingplaatsen spelen ook de kwaliteit en reiniging van de huisvesting een belangrijke rol in het hygiëne management. 'Jonge kalveren buiten opfokken heeft duidelijk voordelen', stelt Pierre van Oort van huisvestingsproducent CalfOTel. 'De besmettingsdruk is buiten

meestal aanzienlijk lager dan binnen. Bovendien worden binnenhokjes vaak ook binnen schoongespoten, waardoor met opspattend water ongemerkt ziektekiemen worden verspreid', constateert hij.

Met metingen op praktijkbedrijven werd enkele jaren geleden al het belang van reiniging in beeld gebracht. Voor dit onderzoek van HAS Den Bosch is gebruikgemaakt van zogenaamde Rodac-platen. Deze worden ook in de intensieve veehouderij ingezet om de kwaliteit van de hokreiniging te controleren. Door een schijf met een kweekmedium tegen het hok aan te drukken wordt een monster van het oppervlak genomen. Opkweken in het laboratorium geeft inzicht in het aantal bacteriën dat na reiniging is achtergebleven. 'Na schoonspuiten lijken hokken op het oog schoon, maar op de Rodac-platen groeiden nog steeds veel bacteriën', vertelt Van Oort. 'Voorweken met een schoonmaakmiddel geeft al een veel beter resultaat. Maar als de hokken na het schoonspuiten ook nog worden ontsmet, zijn ze pas echt hygiënisch schoon', stelde hij vast.

Naast de wijze van reinigen heeft ook het materiaal waarvan de huisvesting is gemaakt, invloed op de besmettingsdruk. 'Hokken van hout, betonplex of kunststof planken kwamen duidelijk ongunstiger uit het onderzoek dan iglo's van polyester', geeft Van Oort aan. 'En hoe minder verweerd het materiaal is, hoe minder bacteriën er achterblijven.'

Aandacht werkt

Elise Groot Koerkamp werkte als student van HAS Den Bosch mee aan de ontwikkeling van de blauwdruk voor de jongveeopfok en is nu adviseur rundvee bij Agrifirm. 'Bij bedrijfsbezoeken loop ik altijd even langs de kalveren', vertelt ze. 'Hoewel veehouders zich bewuster worden van het belang van een goede opfok, is de kwaliteit nog erg wisselend. Ik kom op bedrijven die het keurig voor elkaar hebben, maar ik zie ook situaties waar nog heel veel te halen valt.'

De rundveeadviseur benadrukt dat diarreeproblemen vaak minder ongrijpbaar zijn dan ze lijken. 'Het blauwdrukproject heeft me geleerd dat consequent aandacht besteden aan de jongveeopfok werkt. Veehouders die bewust gaan werken aan verbetering – en de blauwdruk is daarbij een heel mooi hulpmiddel – boeken zichtbaar vooruitgang.' |

Het materiaal van kalverhokken en de manier van schoonmaken en ontsmetten hebben veel invloed op de besmettingsdruk

Joost Wijnen: 'Met puntjes op de i weer fluitend voeren'

De vraag om mee te werken aan de ontwikkeling van de blauwdruk voor de jongveeopfok kwam voor Joost Wijnen op een goed moment. 'We waren juist wat aan het puzzelen. We vonden dat te veel kalveren diarree kregen en daardoor waren we ook niet tevreden over de groei', vertelt de melkveehouder uit Asten-Heusden. Samen met zijn vrouw Ankie en met Henk Aarts en Cecile Sniijders vormt hij de vof Koe & Koe.

De vennoten melken 185 koeien en fokken zo'n 100 stuks jongvee op. 'De blauwdruk maakte duidelijk waar het beter kon. Dat hielp ons om de puntjes op de i te zetten', geeft Wijnen aan. 'We testen vaker de biest en hebben voor de bewaring een koelkast ge-

kocht. Bovendien krijgen de kalveren bij koud weer nu de eerste dagen een bodywarmer aan en de kalvertaxi maken we consequent schoon na ieder transport', somt hij een aantal structurele aanpassingen op.

Daarnaast zijn de veehouders de jonge kalveren drie keer per dag gaan voeren. 'Dat is meer werk', erkent Wijnen. 'Maar het zorgt er wel voor dat de kalveren de melk gelijkmatiger verteren. Daardoor komt diarree nauwelijks meer voor en voeren we weer fluitend de kalveren.'

Omdat bij Koe & Koe meerdere personen de kalveren verzorgen, is communicatie belangrijk. Via de kalvergroepsapp is iedereen altijd direct van alle bijzonderheden op de hoogte.